

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Суми, 23 листопада 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

СЕКЦІЯ 5
ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ЗМІН

УДК 336.221.4

Самусевич Ярина Валентинівна,

к.е.н, старший викладач,

Солодуха Марія Вікторівна,

студентка,

Теницька Ірина Анатоліївна,

студентка,

Сумський державний університет, м. Суми

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО
ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Важливим питанням в ХХІ столітті є світова економічна криза та наростання глобальних екологічних проблем. Через стрімке погіршення стану довкілля, одним із найважливіших завдань урядів усіх держав світу є активізація сил на пошук ефективних інструментів екологічної політики. Проблема екології привертає увагу людства уже досить тривалий час. Так, у першому принципі Декларації конференції ООН з охорони навколишнього середовища (1972 рік, м. Стокгольм) зазначено загальноприйнятий постулат, що люди мають фундаментальне право на вільні якісні та адекватні умови життя в навколишньому середовищі, якість якого дає змогу вести гідне та благополучне життя. Це право має забезпечити держава [2].

Сучасний стан екології світу, з якою пов'язані проблеми охорони і відтворення біологічних ресурсів характеризується наступними основними проблемами:

глобальне потепління, яке може викликати зникнення деяких видів флори і фауни, підняття рівня Світового океану, яке це загрожує екологічною катастрофою; порушення геологічних структур масивів гірських порід, внаслідок чого негативно змінюється ландшафт величезних територій; концентрація шкідливих елементів, які викидаються в повітря та ін.

Ефективне вирішення екологічних проблем пов'язано з застосуванням правових, адміністративних та фінансово-економічних засобів впливу з боку держави. Як відомо, фінансово-економічний важіль (податки, штрафи, пеня, пільги) є основою стимулювання природоохоронної діяльності будь-якої держави світу як через накопичення фінансових ресурсів від сплати екологічних податків, так і через стримування шкідливого впливу на навколишнє природне середовище у зв'язку з необхідністю їх сплати.

Уряди всіх країн світу використовують екологічні податки, як один із найбільш економічно ефективних та диверсифікованих механізмів регулювання негативного навантаження на навколишнє середовище. У сучасних умовах види екологічних податків у світі модифікуються, це означає що кожна країна вносить власні зміни щодо об'єкта оподаткування, ставок податку, цільового призначення та інших елементів. Тобто, виходячи з стану кліматичних умов та економічних міркувань, різні країни запровадили окремі інструменти впливу для зменшення екологічних загроз для навколишнього середовища (табл. 1).

Таблиця 1 – Приклади екологічні податків та зборів, як інструмент впливу на навколишнє середовище (складено на основі [1])

Сектор	Інструмент	Приклад
Транспорт	-реєстрація податків на основі викидів CO ₂ -щорічні податки з пробігу -дорожні збори -плата за затори -податок за викиди в повітря	Франція: податок на реєстрацію автомобілів (система Bonus-malus) Іспанія: Механічний податок з транспортного засобу Великобританія: дорожній збір у Лондоні; плата за затори
Енергія	-податки на транспортне паливо -податки на енергію, яка використовується для виробництва та її споживання	Німеччина: податок на енергію Індія: податки на вугілля
Карбон	-податки на вміст CO ₂ у джерелах енергії -податки на викиди CO ₂ -нижня ціна на Карбон	Нідерланди: податок на енергію Канада (Британська Колумбія): податок на CO ₂ Великобританія: ціна на нижню межу ціни
Повітря	-збори за забруднення повітря, наприклад на SO ₂ , а також VOC, Nox, SO ₂ , PM, NH ₂ , важкі метали, CO, NH ₃ і т. і. -штрафи за недотримання якості повітря -податок на квитки	Чехія: Витрати на забруднення повітря Китай: Закон про охорону навколишнього середовища Німеччина: збір з пасажирів авіаційного транспорту

Продовження табл. 1

Сектор	Інструмент	Приклад
Вода	-збори та податки на водопостачання	Данія: Ціни на воду
Відходи	-національні податки на спалювання -податки на спалювання -платні схеми (РАУТ)	Великобританія: податок на звалища Франція: загальний податок на забруднювальні роботи Німеччина: платні схеми (РАУТ)
Ресурси	-податки на природні ресурси -роялті за видобуток ресурсів -орендні податки (податок на орендну плату за ресурси) -комісійні (наприклад, бонус підписів) -сукупний податок	Латвія: податок на природні ресурси Індонезія: гірничі роялті Великобританія: сукупні податки Індонезія: гірничі роялті
Сільське господарство	-податки на пестициди та добрива -витрати на азот	Норвегія: податок на пестициди Швеція: податок на викиди окису азоту

Як бачимо, екологічне оподаткування в зарубіжних країнах використовується з метою стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності у сфері охорони навколишнього природного середовища. Крім того, вони є засобом впливу для вирішення проблем: перерозподілу коштів у бік збільшення фінансування програм, націлених на раціональне природокористування та збереження якості навколишнього природного середовища, екологічний податок також є джерелом утворення ВВП. Порівнюючи частки екологічного податку в ВВП між Україною та зарубіжними країнами, можна побачити, що в Україні вона найменша, при цьому дані табл. 2 дозволяють нам констатувати, що у всіх країнах представлений податок не є бюджетотворюючим.

Таблиця 2 – Дохід від екологічного податку у різних країнах протягом 2007-2016 рр., у % від ВВП (складено за даними [1])

Країна	007	008	009	010	011	012	013	014	015	016
Австралія	,93	,85	,86	,80	,78	,07	,13	,91	,05	,02
Китай	,84	,81	,30	,44	,37	,40	,37	,33	,33	,38
Індія	,10	,05	,02	,00	,06	,00	,97	,95	,98	,95
Японія	,68	,61	,68	,60	,60	,58	,55	,48	,46	,51
Корея	,92	,81	,51	,82	,53	,63	,56	,54	,53	,56
Франція	,52	,41	,33	,32	,14	,85	,84	,85	,85	,87
Філіппіни	,29	,28	,29	,23	,24	,24	,21	,22	,23	,21
Росія	,54	,67	,72	,83	,77	,65	,63	,68	,67	,58
Україна	,13	,11	,15	,22	,20	,23	,31	,34	,12	,17

Проте уряди розвинених країн, у яких застосовується ефективний екологічний податок пояснюють низьку його частку в ВВП та доходах бюджету через реалізацію регулюючого потенціалу, що проявляється в зменшенні бази оподаткування, тобто зниженні надмірного навантаження на навколишнє середовище, підвищенні енергоефективності, раціональному використанню природних ресурсів.

Все вищезазначене свідчить, що у високорозвинених країнах вже сформовано широкий досвід екологічного оподаткування, тобто, для України першим кроком є уніфікація підходів щодо основних секторів екологічного податку та розгляд та збільшення матеріалоємності ВВП за рахунок екологічних податкових надходжень, щоб в подальшому ці зміни позитивно відбилися не тільки на

стані навколишнього середовища, але й на розвитку фінансово-економічного механізму впливу на мінімізацію погіршення його стану.

Список використаних джерел

1. Environmental Tax Reform in Asia and the Pacific [Електронний ресурс] // United Nations ESCAP. – 2015. – Режим доступу: https://www.unescap.org/sites/default/files/S2_Environmental-Tax-Reform.pdf.

2. Декларация Конференции Организации Объединенных Наций по проблемам окружающей человека среды [Електронный ресурс] // ОРГАНИЗАЦИЯ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ. – 1972. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declarathenv.shtml.